

PROTIPRAVNOST

I. POJEM PROTIPRAVNOSTI

1. NASTANEK IN VSEBINA PROTIPRAVNOSTI

- kaznivo je lahko samo dejanje, ki je **protipravno** in **nevarno**
- **protipravnost** je eden temeljnih elementov kaznivega dejanja, ki izhaja iz formalno-materialne koncepcije
- **protipravnost** pomeni, da je kaznivo dejanje **v nasprotju z ustavnopravnim redom** kot celovitim sistemom vrednot, zapovedi in prepovedi ali s posamezno zapovedjo in prepovedjo
- ločimo **formalno protipravnost** in **materialno protipravnost**
  - formalna protipravnost pomeni da je dejanje kot kaznivo določeno v zakonu
  - materialna protipravnost ali nevarnost pomeni, da kaznivo dejanje nasprotuje moralnim in družbenim vrednotam
- formalna in materialna protipravnost se ponavadi prekrivata, ni pa nujno

2. MATERIALNA PROTIPRAVNOST IN NEVARNOST DEJANJA

- za kaznivo dejanje **ne zadostuje da je formalno protipravno**, torej, da je dejanje kot tako določeno v zakonu
- kaznivo dejanje mora biti tudi **materialno protipravno oz. nevarno**, pomeniti mora napad, poškodbo ali ogrožitev kake za človeka in družbo pomembne vrednote, imeti mora, kriminalno, antimoralno naravo s stališča občečloveških vrednot, da ga lahko neko dejanje štejemo za kaznivo dejanje
- pri presoji konkretnega ravnanja, ki bi lahko bilo kaznivo dejanje, je posebej pomembno vprašanje **nevarnosti**
  - zakonodajni organ je sicer že v procesu inkriminiranja neko ravnanje zaradi njegove protipravnosti in nevarnosti določil kot kaznivo dejanje, vendar treba nevarnost presojati tudi v vsakem konkretnem kaznivem dejanju
  - **pomanjkanje nevarnosti** konkretnega dejanja lahko namreč izključi obstoj kaznivega dejanja sploh
  - (*primer: tatvina je protipravno in nevarno ravnanje, ki je v zakonu določeno kot kaznivo dejanje, vendar so tatvine različne in včasih je pomen tatvine tako majhen, da je nesmiselno pognati mehanizem kazenskega pravosodja, da bi kaznovali storilca*)

3. IZKLJUČITEV PROTIPRAVNOSTI IN KAZNIVOSTI

- včasih dejanje zaradi posebnih okoliščin **ni materialno protipravno**, čeprav ima vse znake kaznivega dejanja in **je formalno protipravno** – v teh primerih je **izključena protipravnost**
  - tipični primeri izključitve protipravnosti so navedeni v splošnem delu KZ: silobran, skrajna sila, sila in grožnja, dejanje majhnega pomena – gre za dejanja, ki imajo vse zakonske znake kaznivega dejanja, a niso kazniva dejanja, ker so bila storjena v posebnih okoliščinah
  - nekateri primeri izključitve protipravnosti so navedeni v posebnem delu KZ: zakon za posamezna kazniva dejanja v posebnem odstavku določi, da niso protipravna, če so storjena v posebnih okoliščinah
  - nekateri primeri izključitve protipravnosti so določeni v drugih zakonih: drugi zakoni v nekaterih primerih izključujejo protipravnost kakšnega dejanja če so podani posebni pogoji (*policist strelja in nekoga telesno poškoduje*)
- **če ni materialne protipravnosti je izključen obstoj kaznivega dejanja**
- sodišče v takšnih primerih ugotavlja, **ali so v konkretnem primeru podani vsi z zakonom določeni pogoji ob katerih je protipravnost izključena**
- včasih je sporno ali je izključena protipravnost ali kaznivost – končni učinek pa je v obeh primerih enak: če je izključena protipravnost državni tožilec zavrže ovadbo, če je izključena kaznivost sodišče izreče oprostilno sodbo

- v večini primerov se vprašanje protipravnosti sploh ne postavi – postavi se le v primerih, če se storilec kaznivega dejanja sklicuje na kakšno okoliščino, ki izključuje materialno protipravnost dejanja

II. SILOBRAN – IZKLJUČITEV PROTIPRAVNOSTI IN KAZNIVOSTI

1. POJEM SILOBRANA

- če se storilec sklicuje na silobran, je treba ugotoviti, ali so bili v konkretnem primeru podani vsi zakonski pogoji za silobran, ki izključuje protipravnost in s tem tudi kaznivost (*primer: A umori B-ja, ki plane nadenj z odprtim nožem*)
- po KZ je **silobran** tista obramba, ki je neizogibno potrebna, da storilec odvrne od sebe ali od koga drugega istočasen protipraven napad – dejanje storjeno v obrambi ima sicer vse zakonske znake kaznivega dejanja, ampak njegova protipravnost se lahko izključi, če so izpolnjeni z zakonom določeni pogoji

2. SESTAVINE SILOBRANA

- sestavini silobrana sta **napad in obramba**
- napad in obramba morata imeti **posebne lastnosti**, da lahko štejemo, da je šlo za silobran

NAPAD

- **napad mora biti stvaren in resničen**
  - ugotoviti je treba ali je v resnici prišlo do napada na storilca, ali si je storilec samo izmislil, da je šlo za silobran, da bi imel opravičilo za storitev kaznivega dejanja (*to je dejansko vprašanje*)
  - obstaja tudi možnost, da je bil storilec, ki se pred sklicuje na silobran, subjektivno prepričan, da je bil napaden in da se je branil zoper napad, ki pa ga v resnici ni bilo – putativni silobran (*tu gre za vprašanje zmote*)
- **napad mora biti protipraven**
  - napadalec mora ravnati protipravno – protipravno ravnanje je lahko naklepno, iz malomarnosti, brez krivde
  - če bi bil napad dokončan, bi imeli opraviti s kaznivim dejanjem
  - napad je protipraven, če ga stori dušeni bolnik ali otrok (*protipravnost napada ni vezana na lastnost storilca*)
  - protipraven je tudi napad, ki ga je napadeni sam izzval (*če ni namenoma izzval napad, da bi drugega poškodoval*)
  - iz zahteve, da mora biti napad protipraven izhaja tudi pravilo, da silobran zoper silobran ni dovoljen
- **napad in obramba morata biti istočasna**
  - raziskati je treba ali so nastanek, trajanje in konec napada skladni z začetkom, trajanjem in koncem obrambe
  - kar je storjeno pred nastankom ali po prenehanju napada, ne sodi več v okvir silobrana in je kaznivo dejanje
  - izjemoma dovoljena je tudi obramba zoper napad, ki neposredno grozi, torej če je objektivna in resna možnost, da bo napadena ali ogrožena pravna dobrina v naslednjem hipu tudi poškodovana

OBRAMBA

- pravica do obrambe ni neomejena, treba je paziti, da se obramba zoper napad sama ne sprevrže v nepravo
- **obramba in napad morata biti istočasna** (*glej zgoraj*)
- **obramba mora biti naperjena zoper napadalca**

- če je pri silobranu poškodovana tretja oseba, ne gre za silobran, lahko pa bi šlo za skrajno silo
- silobran pa je podan, če napadalec uporabi kako tujo stvar kot sredstvo za napad
- **obramba mora biti neizogibno potrebna za odvrnitev napada**
  - ali je bilo storilčevo ravnanje potrebno za odvrnitev napada: ali bi bilo mogoče napad odvrniti kako drugače kot s kaznivim dejanjem, ob katerem je prišlo do poškodbe napadalčeve dobrine (*beg, klici na pomoč*) – vendar se zoper protipraven napad lahko vsakdo brani in od nikogar ni mogoče zahtevati naj beži ali kliče na pomoč
  - ali je podana sorazmernost med intenzivnostjo napada in obrambo: upoštevati moramo vse okoliščine primera namen, sredstva, telesna moč napadalca, čustvena stanja napadenega, njegove predstave o intenzivnosti napada in o tem, kaj mu grozi – sorazmernost je težko ugotavljati, zato se kot dopolnilni kriterij lahko upošteva, ali je podano sorazmerje med napadeno in v obrambi poškodovano dobrino
  - pri obrambi zoper pričakovani napad, ki se še ni začel niti tako, da bi neposredno grozil je podan silobran samo če je podano sorazmerje med intenzivnostjo napada in obrambe (*primer: ko ljudje branijo svoje premoženje z nastavljanjem pasti, in pri tem pride do poškodbe napadalca*)
  - sorazmernost intenzivnosti napada in obrambe je skrajna meja silobrana – če obramba preseže intenzivnost napada, se sama sprevrže v nepravo, potem ni več mogoče izključiti protipravnosti in ne gre za silobran

3. PREKORAČENI SILOBRAN

- če ni izpolnjen kateri izmed pogojev silobrana, je podano kaznivo dejanje (*če napad ni stvaren, protipraven, istočasen in če obramba ni istočasna, neizogibno potrebna, sorazmerno intenzivna, potem ni podan silobran*)
- takšen primer se obravnava kot katerokoli drugo kaznivo dejanje
- za **prekoračeni silobran** gre, če sodišče ugotovi, da so bili izpolnjeni vsi pogoji za silobran, vendar je storilec **prekoračil meje sorazmernosti med napadom in obrambo**
- pri prekoračenem silobranu protipravnost ni izključena, vendar se **ta okoliščina upošteva pri odmeri kazni**
  - če je prekoračitev silobrana v dopustnih meja, sodišče to upošteva kot olajševalno okoliščino in storilcu omili kazen, (*izrek kazni pod spodnjo mejo, ki je predpisana za kaznivo dejanje ali izrek milejše vrste kazni*)
  - če je prekoračitev silobrana izven dopustnih meja, če je nesorazmerje med napadom in obrambo preveliko in se je obramba sprevrгла v antisocialno dejanje, sodišče to upošteva kot obteževalna okoliščino
  - če je prekoračitev silobrana posledica močne razdraženosti ali prestrašenosti zaradi napada, sme sodišče storilcu, kazen tudi odpustiti (*sodišče izreče obsodilno sodbo v kateri spozna, da je storjeno dejanje kaznivo dejanje in da je storilec kazensko odgovoren zanj, vendar mu kazen odpusti zaradi okoliščin subjektivne narave*)

II. SKRAJNA SILA – IZKLJUČITEV PROTIPRAVNOSTI

1. POJEM SKRAJNE SILE

- skrajna sila je okoliščina, ki **izključuje protipravnost dejanja**, sicer pa ima vse znake kaznivega dejanja
- pri skrajni sili gre za kolizijo dveh pravno zavarovanih interesov (*pravnih dobrin*), zato so pogoji za skrajno silo kot okoliščino, ki izključuje protipravnost strožji kot pri silobranu
- po KZ je **skrajna sila** podana, kadar stori storilec dejanje zato, da bi od sebe ali od drugega odvrnil istočasno nezakriviljeno nevarnost, ki je ni bilo mogoče odvrniti drugače, in prizadejano zlo ni večje od zla, ki je grozilo (*primer: pred avto skoči otrok, voznik A obrne volan, da bi rešil otroka, trči v nasproti vozeči avto in povzroči smrt voznika B*)

2. SESTAVINE SKRAJNE SILE

NEVARNOST

- nevarnost pomeni položaj, v katerem lahko v naslednjem trenutku pride do poškodbe kazenskopravno zavarovane dobrine, a je še mogoče preprečiti hujše posledice
- **nevarnost mora biti stvarna oz. resnična**
  - nevarnost mora objektivno obstajati, ugotoviti je treba ali si ni storilec morda izmislil, da je šlo za skrajno silo, da bi imel opravičilo za storitev kaznivega dejanja
  - obstaja tudi možnost, da je bil storilec subjektivno prepričan da obstaja nevarnost – putativna skrajna sila
- **nevarnost lahko povzročijo ljudje, živali ali naravne sile**
  - če storilec, ki odvrta napad v silobranu in pri tem poškoduje poleg napadalca še koga drugega, je uresničil znake dveh kaznivih dejanj, pri čemer se prvo presoja po pravilih silobrana, drugo pa po pravilih o skrajni sili
- **nevarnost mora biti nezakriviljena**
  - na skrajno se silo ne more sklicevati tisti, ki ne nevarnost povzročil sam, in sicer krivdno (*naklep, malomarnost*)
  - zato, ker ne bi bilo prav da bi tisti, ki je krivdno povzročil nevarnost zase, reševal sebe na račun tretjih oseb
  - če je storilec iz malomarnosti povzročil nevarnost, KZ dopušča izrek milejše kazni, pa tudi uporaba instituta dejanja majhnega pomena ni izključena
- **nevarnost lahko grozi katerikoli pravno zavarovani dobrini**
  - pravno zavarovana dobrina lahko pripada tistemu, ki nevarnost odvrta ali komu drugemu
- **nevarnost mora biti istočasna z odvrtačanjem nevarnosti** (*enako kot pri silobranu*)
  - raziskati je treba ali so nastanek, trajanje in konec nevarnosti skladni z začetkom, trajanjem in koncem odvrtačanja nevarnosti – kar je storjeno pred nastankom ali po prenehanju, je kaznivo dejanje
  - kar je storjeno pred nastankom ali po prenehanju nevarnosti, ne sodi v okvir skrajne sile, je kaznivo dejanje

ODVRTAČANJE NEVARNOSTI

- **odvrtačanje nevarnosti mora biti istočasno z nevarnostjo** (*glej zgoraj*)
- **če nevarnosti ni bilo mogoče odvrniti drugače**
  - če je le mogoče, mora storilec odvrniti nevarnost brez poškodbe, ki ima znake kaznivega dejanja
  - če bi beg, klic na pomoč, poziv gasilcem lahko učinkoviteje preprečil grozečo nevarnost in brez poškodovanja tuje dobrine, se storilec ne more sklicevati na skrajno silo
- **pri odvrtačanju nevarnosti prizadejano zlo ne sme biti večje od zla, ki je grozilo**
  - zakon zahteva enakovrednost dobrin, ki sta v koliziji
  - povzročeno zlo mora biti manjše ali kvečjemu enako tistemu, ki je grozilo
  - vrednost dobrin ugotavljamo s hierarhijo dobrin, ki se izraža v kaznih in v pravnem redu nasploh

3. PREKORAČENA SKRAJNA SILA

- če ni izpolnjen kateri izmed pogojev skrajne sile, je podano kaznivo dejanje
- takšen primer se obravnava kot katerikoli drugo kaznivo dejanje
- pri prekoračeni skrajni sili protipravnost ni izključena, vendar se **ta okoliščina upošteva pri odmeri kazni**
- za **prekoračitev meje skrajne sile** gre, če storilec pri odvrtačanju nevarnosti povzroči večje zlo od zla, ki je grozilo

- če je zlo, povzročeno pri odvracanju nevarnosti večje v meri, ki jo je še mogoče razumeti in trpeti, sodišče to upošteva kot olajševalno okoliščino in lahko storilcu kazen omili
- če je nesorazmernost med ogroženo in pri odvracanju nevarnosti poškodovano dobro prevelika, sodišče to lahko upošteva kot obteževalno okoliščino
- za **iz malomarnosti zakriviljeno nevarnost** gre če storilec povzroči nevarnost iz malomarnosti
  - če je bila malomarnost nezavestna, sme sodišče storilcu kazen omiliti
- za **posebno olajševalne okoliščine** zakon ne navaja, katere so, presoja o teh olajševalnih okoliščinah je prepuščena sodišču, ki se odloči ali se sme zaradi posebno olajševalnih okoliščin storilcu kazen odpustiti (*verjetno so to izjemna čustvena stanja, razdraženost, prestrašenost, v katerih je storilec skušal odvrniti grozečo nevarnost, a mu ni uspelo*)
- KZ določa tudi, da se na skrajno silo ne more sklicevati tisti, ki se je bil dolžan izpostaviti nevarnosti (*primer: gasilec se ne more sklicevati na skrajno silo, če je pri gašenju povzročil telesno poškodbo, zato da bi rešil sebe*)

III. SILA IN GROŽNJA – IZKLJUČITEV PROTIPRAVNOSTI

1. DVA PRAVNA POMENA SILE IN GROŽNJE

- **prvi pravni pomen pojma sile in grožnje**
  - ko storilec kaznivega dejanja uporabi silo ali grožnjo ob storitvi kaznivega dejanja zoper žrtev oz. oškodovanca
  - v tem primeru sta sila in grožnja posebni okoliščini, ki spremljata kaznivo dejanje
  - KZ določa, da je v nekaterih primerih uporaba sile tako pomembna, da brez nje sploh ni kaznivega dejanja (*posilstvo*), v drugih primerih dobi kaznivo dejanje zaradi uporabe sile hujšo obliko, za katero je predpisana hujša kazen (*roparska tatvina*)
- **drugi pravni pomen pojma sile in grožnje**
  - ko storilec kaznivega dejanja ravna pod pritiskom sile in grožnje in se pri obrambi sklicuje na te okoliščine
  - KZ določa, da lahko sila in grožnja izključita protipravnost, če se jima storilec ni mogel upreti, če pa se je bilo sili in grožnji mogoče upreti, se uporabijo določbe o skrajni sili

2. VRSTE SILE IN GROŽNJE

ABSOLUTNA SILA

- **absolutna sila** pomeni, da je bil tisti, zoper katerega je bila uporabljena sila, popolnoma onemogočen, da bi uveljavljal svojo voljo
  - lahko gre za višjo silo (*naravni dogodek*), ki prekini ali preusmeri vzročno dogajanje – v takem primeru ni kaznivega dejanja, ker ni vzročne zveze med človekovim ravnanjem in nastalo posledico
  - lahko človek uporabi absolutno silo zoper človeka, da bi ga prisilil storiti kaznivo dejanje – v tem primeru neposredni povzročitelj dejanja, ki ima sicer vse znake kaznivega dejanja, zaradi absolutne sile ni mogel ravnati po svoji volji, ni se mogel upreti in sploh ni mogel storiti ničesar, da bi preprečil nastanek prepovedane posledice; tako dejanje ni voljno ravnanje, zato ni kaznivega dejanja glede tistega, ki je neposredni povzročitelj posledice; storilec kaznivega dejanja je tisti, ki je drugega uporabil za svoje orodje

KOMPULZIVNA SILA

- **kompulzivna sila** pomeni, da se je storilec sam odločil, da bo storil kaznivo dejanje, toda pod pritiskom sile
  - za neposredno kompulzivno silo gre, če je bilo storilčevo voljno ravnanje izsiljeno z uporabo fizičnega nasilja, lahko je bilo ravnanje izsiljeno z uporabo hipnoze ali mamil
  - za posredno kompulzivno silo gre, če je nasilje usmerjeno na kako bližnjo osebo ali stvar, zato da bi prisiljeni storil, kar prisiljevalec od njega zahteva

GROŽNJA

- **grožnja** je psihično nasilje, s katerim tisti, ki grozi, predoči nekemu, kaj ga čaka, če njegove zahteve ne bo izpolnil
- grožnja vpliva na voljo drugega, da bi se ta odločil storiti kaznivo dejanje
- grožnja se lahko nanaša neposredno na tistega na katerega je naslovljena ali pa na njegove bližnje, lahko je pisna ali ustna, lahko je izvršena s konkludentnimi dejanji...
- za presojo grožnje je pomembno, kako je grožnjo razumel ogroženi, na pa tisti, ki je grozil (*ni važno ali je mislil resno ali ni, ni potrebno, da bi bila grožnja sploh uresničljiva, bistveno je, da je ogroženi grožnjo vzel resno*)

3. UČINKI KOMPULZIVNE SILE IN GROŽNJE

- kompulzivna sila in grožnja imata različne pravne učinke, odvisno od vrste in intenzivnosti
- njuna lastnost je, da se jima je mogoče upreti (*za razliko od absolutne sile, kateri se ni mogoče upreti*)
- v določenih primerih **kaznivo dejanje storjeno pod vplivom kompulzivne sile in grožnje ni kaznivo dejanje**:
  - če je izključena protipravnost dejanja storjenega pod vplivom kompulzivne sile in grožnje, ker so podani kriteriji, ki veljajo za skrajno silo
  - če je dejanje, storjeno pod pritiskom kompulzivne sile in grožnje majhnega pomena, sodišče lahko uporabi določbe ki veljajo za dejanja majhnega pomena (*dejanje je protipravno, vendar ni kaznivo, ker je majhnega pomena*)
  - če je storilec zaradi uporabe kompulzivne sile ali grožnje v takšnem psihičnem stanju, ki izključuje njegovo prištevnost (*dolgotrajno pretepanje, mučenje, nasilno dajanje mamil in druga dejanja, ki povzročajočasne duševne motnje*), tak storilec ni kazensko odgovoren, odsotnost elementa kazenske odgovornosti pa odpravlja obstoj kaznivega dejanja (*dejanje je protipravno, vendar v tem primeru ni kaznivo, ker je storilec neprišteven*)
- pri uporabi kompulzivne sile ali grožnje je od objektivnih in subjektivnih okoliščin odvisno, katero kaznivo dejanje je storil tisti, ki je silo uporabil: prisiljevanje, izsiljevanje, napeljevanje ali pomoč

IV. DEJANJE MAJHNEGA POMENA – IZKLJUČITEV KAZNIVOSTI

- zaradi pomanjkanja nevarnosti lahko kaznivo dejanje, ki je sicer kot takšno zapisano v zakonu in ima vse znake, ki so v zakonu določeni, štejemo za nekaznivo – gre za institut **dejanja majhnega pomena**
- v zakonu točno določeni kriteriji, ki morajo biti izpolnjeni, da gre za dejanje majhnega pomena
- pri dejanju majhnega pomena ima materialna protipravnost oz. nevarnost prednost pred formalno protipravnostjo
- institut dejanja majhnega pomena preprečuje kazenski pregon dejanj, ki so na abstraktni ravni sicer protipravna, v konkretnem primeru pa nimajo pomena za varnost ljudi in njihovih pravnih dobrin
- vendar uporaba instituta kaznivega dejanja majhnega pomena ne pomeni nujno, da se bo storilec izmaknil vsakršni kaznovalni sankciji – zadevo se lahko odstopi sodniku za prekrške, če so podani znaki katerega prekrška
- institut dejanja majhnega pomena določata dva kriterija, ki morata biti kumulativno izpolnjena: **neznatnost nevarnosti dejanja** in **nizka stopnja storilčeve odgovornosti**

1. NEZNATNOST NEVARNOSTI DEJANJA

- to je objektivni kriterij za presojo dejanja majhnega pomena, ki ima v zakonu tri alternativno postavljena merila
- **narava in teža dejanja**
  - načeloma je institut dejanja majhnega pomena mogoče uporabiti pri kateremkoli kaznivem dejanju, dejansko pa ga zaradi narave in teže dejanja ni mogoče uporabiti pri hujših ali hudih kaznivih dejanjih
  - naravo in težo kaznivega dejanja lahko presojamo po kazni, ki jo zakon predvideva za tisto kaznivo dejanje

- **škodljive posledice so neznatne ali jih sploh ni**
  - pri uporabi instituta dejanja majhnega pomena izhajamo iz tega, da imamo opraviti s kaznivim dejanjem, ki ima tudi prepovedano posledico, kakor je določeno v opisu kaznivega dejanja
  - ne ugotavljamo ali je nastala prepovedana posledica, ampak ali so nastale nadaljnje škodljive posledice ali ne, in če so nastale ali so neznatne ali ne
  - izraz škodljiva posledica ne pomeni nujno poškodbene posledice, tako da je institut dejanja majhnega pomena uporaben pri ogrožitvenih in poškodbenih kaznivih dejanjih
- **okolščine, v katerih je bilo dejanje storjeno**
  - za presojo o nevarnosti dejanja so pomembne okoliščine v katerih je bilo dejanje storjeno
  - objektivne okoliščine v zvezi s kaznivim dejanjem so: način storitve kaznivega dejanja, kraj in čas izvršitve, sredstva storitve, položaj in vloga oškodovanca...
  - gre za dejstva, ki imajo lahko velik vpliv na presojo o pomenu in naravi dejanja, še posebej v zvezi z drugimi prej obravnavanimi merili

2. NIZKA STOPNJA STORILČEVE KAZENSKE ODGOVORNOSTI IN NJEGOVE OSEBNE OKOLIŠČINE

- to je subjektivni kriterij za presojo dejanja majhnega pomena, ki ima v zakonu dve alternativno postavljeni merili
- **nizka stopnja storilčeve kazenske odgovornosti**
  - lahko gre za storilca, čigar razumske in voljne sposobnosti so prizadete ali pod povprečjem – ne gre za vprašanje o prištevnosti, ampak za osebne lastnosti storilca, ki jih sodišče upošteva kot olajševalno okoliščino
  - okoliščine, ki zmanjšujejo stopnjo storilčeve kazenske odgovornosti so: mladost, neizkušenos, pomanjkljiva izobrazba in razgledanost, nižja stopnja duševne razvitosti
  - lahko pa gre tudi za storilca, ki je dejanje storil z manjšo stopnjo krivde.
- **storilčeve osebne okoliščine**
  - tu so mišljene predvsem storilčeve osebne, družinske razmere, premoženjsko stanje, nagibi iz katerih je storil kaznivo dejanje, vedenje po storjenem kaznivem dejanju, vrnitev ali poprava povzročene škode...

V. OSTALI PRIMERI, V KATERIH JE IZKLJUČENA KAZNIVOST

- naslednji primeri imajo sicer zakonske znake kaznivega dejanja, vendar je izključena kaznivost zaradi pomanjkanja nevarnosti kot sestavine protipravnosti – KZ za te primere ne pozna posebnih določb

1. PRIVOLITEV OŠKODOVANCA

- od volje oškodovanca odvisno, ali se bo kazenski postopek začel ali ne – če oškodovanec ne sproži kazenskega postopka na predlog ali na zasebno tožbo, potem to pomeni, da je privolil v poškodbo svoje dobrine
- pri kaznivih dejanjih, ki se preganjajo po uradni dolžnosti, privolitev oškodovanca ne vpliva na obstoj kaznivega dejanja, ker gre za dobrine splošnega pomena, čeprav je bila poškodovana dobrina, ki pripada posamezniku

2. SAMOPOŠKODBA

- za samopoškodbe štejemo samomore in ostale vrste telesnih poškodb
- samopoškodba ne more biti kaznivo dejanje, ker nista podani protipravnost in nevarnost
- v samopoškodbe se kazensko pravo praviloma ne vmešava, KZ je inkriminiral samo dva primera samopoškodbe, ki sta protipravna in nevarna – izmikanje obrambnim obveznostim in zloraba pravic in socialnega zavarovanja

- poškodbe lastnega premoženja so inkriminirane, če to zadeva tudi splošne družbene interese (*stvari, ki imajo kulturni, zgodovinski pomen, so naravna znamenitost, ali če gre za stanovanjske in poslovne stavbe*)

3. POŠKODBE PRI ŠPORTU

- poškodbe pri športu se praviloma ne obravnavajo kot kazniva dejanja
- poškodbe pri športu niso kazniva dejanja, ker športna dejavnost ni ne protipravna ne družbi nevarna
- vsi športi, zlasti pa tisti nevarnejši, potekajo po določenih strokovnih, tehničnih, disciplinskih in etičnih pravilih
- poškodbe, ki se zgodijo v okviru teh pravil niso in ne morejo biti kaznive
- v cono kriminalnosti pa spada poškodba, prizadejana drugemu v okviru športa, če so bila hudo kršena prej omenjena pravila in če je storilec izkoristil športno dejavnost za storitev kaznivega dejanja (*če gre za zlorabo športa*)

4. MEDICINSKI POSEGI

- medicinski posegi so obenem družbeno potrebni, koristni in nevarni, rizični
- obstajajo znanstvena, strokovna, pravna in medicinsko etična pravila – dokler zdravnik ravna v njihovem okviru, ne gre za kaznivo dejanje, tudi če je imel medicinski poseg za posledico poslabšanje zdravja ali smrt pacienta
- KZ inkriminira dve kaznivi dejanji, ki pomenita da je ravnanje zdravnika prestopilo v kriminalno cono –
- pri medicinskih posegih kaznivost izključuje družbena potrebnost in koristnost takšnega ravnanja
- načeloma zdravnik izvaja medicinski poseg ob soglasju in privolitvi pacienta ali pa ju predvideva, če pacient ni sposoben izraziti volje
- v izjemnih primerih lahko ukrepa zdravnik tudi proti pacientovi volji, če pacient zavrača poseg, ki bi lahko rešil njegovo življenje, sicer bi ravnanje zdravnika pomenilo opustitev zdravstvene pomoči in malomarno zdravljenje

5. ZAPOVED NADREJENEGA

- večina služb je hierarhično strukturiranih, saj je za njihovo učinkovito in nemoteno delovanje nujno, da njihovi člani ravnajo po zapovedi nadrejenega
- lahko pride do situacije, ko podrejeni na zapoved nadrejenega ravna tako, da izpolni znake kaznivega dejanja
- v takih primerih KZ govori o nekaznovanju podrejenega, če stori kaznivo dejanje na ukaz nadrejenega in se ta ukaz tiče vojaške dolžnosti – iz tega lahko sklepamo da je izključena kaznivost storilca
- KZ ne ureja tega vprašanja na civilnem področju – ve tem primeru ne moremo analogno uporabiti določbe o nekaznovanju podrejenega, ampak smatramo, da gre za pravno zmoto